

کتاب «پژوهشی در هنجارپذیری حجاب دختران» منتشر شد

19 تیر 1401

کتاب «پژوهشی در هنجارپذیری حجاب دختران» اثر سید محسن میرسندسی است که در پژوهشگاه اسلام تمدنی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی تهیه و به همت نشر این پژوهشگاه در ۳۳۹ صفحه منتشر شد.

هر چند حجاب در ابتدا یک دستور ساده دینی جلوه می‌کند، اما نحوه مواجهه و اجرای آن از سوی کنشگران اجتماعی در محیط‌های مختلف جامعه ایران به آن ویژگی خاص و پیچیده‌ای بخشیده است.

در این پژوهش تلاش شده است پدیده هنجار گریزی و انتخاب نوع حجاب در میان دخترانی که دارای مادرانی با رعایت کامل حجاب بوده اند، از منظر فرآیند اجتماعی شدن آن، مورد بررسی و فهم قرار گیرد.

دلیل انتخاب این محدوده برای تحقیق، انتظاری است که به طور طبیعی برای بازتولید این هنجار و الگوی رفتار دینی در محیط تربیتی خانواده برای آن وجود دارد.

اصل مسئله این تحقیق، تبیین پذیرش یا رد [حجاب](#) از سوی دخترانی است که دارای مادرانی معتقد و مقید به رعایت این دستور دینی هستند.

از اهداف این پژوهش می‌توان به، توجه به وجوه اجتماعی و جامعه شناختی حجاب و دستیابی به برساخت‌های اجتماعی در موضوع حجاب و تحلیل تأثیر آنها بر رفتار و انتخاب افراد مورد مطالعه اشاره کرد.

مقولات انجام وظایف دینی، فضای غالبی خانواده، نوع رابطه با جنس مخالف و به خصوص مقوله «تأثیر مادر» به عنوان اصلی ترین عوامل در میان موجبات علی برای نوع انتخاب پوشش دختران شناخته شد.

تضعیف ساختاری نهاد خانواده در چند دهه اخیر به عنوانی یکی از زمینه‌های کاهش تأثیرگذاری آن بر فرزندان قلمداد شده است که متناسب با رویکرد این پژوهش، برای آن راهکارهایی پیشنهاد شده است.

ساختار اثر

این اثر در ۵ فصل تألیف شده است؛ در فصل اول این پژوهش، ضمن بیان نگاهی گذرا به سیر تحول حجاب در ایران، اهداف و اهمیت و ضرورت و پیشینه تحقیق تبیین شده است.

در فصل دوم اثر که به چارچوب مفهومی موضوع پرداخته شده، مباحثی همچون حجاب، هنجار اجتماعی و دینی، جامعه پذیری، نهادی کردن و فرایند آن، همانندسازی و الگویابی، عوامل مؤثر در همانندسازی، متابعت و همنوایی و درونی کردن، الگوهای ارتباطی خانواده، و تصمیم گیری و انتخاب مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

در فصل بعدی، ضمن بیان روش انجام پژوهش، دلایل انتخاب روش، و نمونه گیری و انتخاب افراد برای مصاحبه تبیین شده است.

چهارمین فصل از این اثر به یافته‌های تحقیق اشاره دارد که در این فصل، به روایت تجربه فردی حجاب پرداخته و با ۲۷ نفر مصاحبه شده است که برخی پایبند به حجاب و بعضی دیگر ناپایبند به آن بوده اند.

در ادامه این فصل، ضمن تحلیل کلی پدیده حجاب، موجبات علی این پدیده (تأثیر مادر، فضای غالبی خانواده، نوع رابطه با جنس مخالف (پیشینی)) بیان شده و در ادامه شرایط زمینه‌ای و مداخله گر در این پدیده تشریح شده است که از جمله این شرایط می‌توان به تأثیرگذاری پدر، کنترل و نظارت در خانواده، روحیه مخالفت جویی و لجبازی دخترانه، احساس انتخاب و آزادی، و تجربه‌های پیشینی از حجاب اشاره کرد.

تأثیرات الگویی و تصمیم گیری نسبت به پدیده حجاب (الگوپذیری نوع حجاب، تصمیم گیری و انتخاب، و درونی سازی الگوی حجاب) دیگر مبحث این فصل است و در پایان فصل مذکور، پیامدها و نتایج پدیده تبیین شده که در این قسمت، پیامدها به برون داده‌ها یا نتایج کنش و واکنش یک پدیده اشاره می‌کند که برخی از آنها عبارتند از: نگرش‌های فردی (پسینی)، انجام وظایف دینی (پسینی)، رابطه با دوستان، خودنمایی و تبرج، احساس تعلق به خانواده، اعتماد به نفس، احساس محدودیت و امنیت و آرامش، رابطه با جنس مخالف (پسینی)، و نیاز به احترام و توجه و زیبا بودن.

پنجمین و آخرین فصل از این اثر، به جمع بندی و نتیجه گیری از این پژوهش اختصاص یافته است.

*** خبرنگار: فاطمه علی آبادی**